

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PRAKTYKA
CZYNI
MISTRZA**

Dziedzictwo narodowe

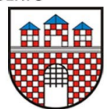
Z CYKLU: PORADY DYDAKTYKA

LIDER PROJEKTU
Śląska Wyższa Szkoła Zarządzania
im. gen. Józefa Kosińskiego
w Katowicach

PARTNER PROJEKTU

GMINA ŻARKI

Projekt „PRAKTYKA CZYNI MISTRZA!” jest realizowany od 1.04.2011 do 30.12.2014 roku i współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, Konkursu Ministerstwa Edukacji Narodowej nr 6/3.3.2/POKL/2009.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PRAKTYKA
CZYNI
MISTRZA**

Dziedzictwo jest wyznacznikiem naszej tożsamości, a jego ochrona jest naszym konstytucyjnym obowiązkiem.

Zabytki, dzieła sztuki, tradycja dorobek kulturalny stanowią ważną część polskiego, europejskiego światowego dziedzictwa. Stanowią o naszych korzeniach i naszej tożsamości. Dają nam odpowiedź na pytanie kim jesteśmy, kształtują naszą świadomość oraz pozwalają funkcjonować w przestrzeni fizycznej, społecznej i myślowej. Bez tożsamości trudno mówić o współpracy na rzecz przyszłości. Fundamentem tożsamości jest dziedzictwo kulturowe.

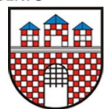
Dynamiczny rozwój ekonomiczny, kulturalny i społeczny, jakiego w ostatnich latach doświadcza Polska, otwiera możliwość modernizacji kraju po okresie zastoju i zniszczeń czasów PRL-u. Pozytywnym zjawiskom towarzyszą jednak destrukcyjne działania, przez co zachowane przez wieki przestrzenie zmieniają swój wygląd: likwiduje się parki i ogrody, burzy lub przebudowuje historyczne budynki, niszczy się detal architektoniczny, drewnianą ozdobną stolarkę zastępuje się oknami plastikowymi, metalowe detale, kute kraty, klamki i zamki oddaje się na złom, elementy rzemieślniczego rękodzieła zastępowane są przez przedmioty produkowane przemysłowo, niszczy się stanowiska archeologiczne, unifikuje się fragmenty miast przez co zatracają swoją odmienność etc

LIDER PROJEKTU
**Śląska Wyższa Szkoła Zarządzania
im. gen. Jerzego Ziętka
w Katowicach**

PARTNER PROJEKTU

GMINA ŻARKI

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PRAKTYKA
CZYNI
MISTRZA**

Tego typu negatywne działania wynikają z braku świadomości wartości zabytków i całego dziedzictwa. Wszelkiego rodzaju zabytki są bowiem nośnikami treści kulturowych, dokumentami historii i świadkami przeszłości. Ich unikalność przejawia się w wartościach historycznych, artystycznych lub naukowych zawartych w oryginalnej substancji zabytku. Stanowią materialne świadectwa poszczególnych etapów rozwoju szeroko pojętej kultury i sztuki, historycznych wydarzeń i przemian obyczajowo – kulturowych. Zaniechanie ich ochrony oznacza nieodwracalne straty dla kultury, rozwoju nauki oraz kształtowania tożsamości kulturowej.

Obecnie, obok ugruntowanych w tradycji form ochrony i opieki nad zabytkami, jak działania konserwatorskie przy zagrożonych obiektach zabytkowych, tworzeniu kolekcji muzealnych czy dokumentowaniu i popularyzacji szeroko pojętych działań związanych z dziedzictwem, daje się zauważyć również działania, związane z dążeniem społeczności lokalnych do odbudowy tożsamości kulturowej. Dziedzictwo coraz częściej traktowane jest jako ważny czynnik rozwoju lokalnego, sposób na przyciągnięcie turystów, tworzenie nowych miejsc pracy oraz kreowanie pozytywnego wizerunku danego regionu. Dziedzictwo kultury materialnej i niematerialnej regionów jest jednym z istotniejszych elementów aktywności lokalnej, pozwalającym na odrodzenie i rozwój małych ojczyzn.

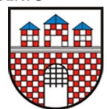

LIDER PROJEKTU

Śląska Wyższa Szkoła Zarządzania
im. gen. Jerzego Ziętki
w Katowicach

PARTNER PROJEKTU

GMINA ŻARKI

Dziedzictwo kulturowe

Dziedzictwo kulturowe to ważny czynnik życia i działalności każdego człowieka. Stanowi ono dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń, jak również dorobek naszych czasów. Oznacza wartość – materialną lub niematerialną – przekazaną przez przodków i określającą naszą kulturę. Zawiera w sobie wszystkie skutki środowiskowe wynikające z interakcji pomiędzy ludźmi a otoczeniem na przestrzeni dziejów. Dziedzictwo może mieć różny zakres znaczeniowy. Ten sam element może stanowić ważną wartość dla jednych - stanowić ich dziedzictwo, a dla drugich być czymś niezrozumiałym i obcym. Pewne miejsca mają znaczenie ogólnoświatowe, stanowią istotną wartość dla ludzi niezależnie od ich kultury, rasy czy religii, są one wyróżnione wpisem na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Niektóre obiekty stanowią o tożsamości makro-regionu, np. miejsca będące dziedzictwem o znaczeniu europejskim są Znakami Europejskiego Dziedzictwa. Istnieje także dziedzictwo o znaczeniu krajowym kształtujące tożsamość społeczną i budujące poczucie więzi narodowej. Dla Polski tą kategorią zabytków są miejsca uznane przez Prezydenta RP za Pomniki Historii. W procesie budowania społeczeństwa obywatelskiego ważną rolę pełni idea małej ojczyzny. Dla integrowania społeczności lokalnej bardzo ważne staje się dziedzictwo regionalne, na które składają się zabytki o znaczeniu lokalnym związane z tradycją i historią danego miejsca. Zabytki są elementem dziedzictwa kulturowego, stanowią materialny ślad przeszłości, często są także ucieleśnieniem i świadectwem jakiejś ważnej idei, budują naszą tożsamość. Pełnią również ważną rolę w kształtowaniu przyjaznego otoczenia człowieka. Bogactwo i różnorodność dziedzictwa kultury może w istotny sposób przyczynić się do rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, a tym samym do poprawy jakości życia jego mieszkańców.

Zgodnie z art. 3 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) przez zabytek rozumiana jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

LIDER PROJEKTU
Śląska Wyższa Szkoła Zarządzania
im. gen. Jerzego Ziętka
w Katowicach

PARTNER PROJEKTU

GMINA ŻARKI

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PRAKTYKA
CZYNI
MISTRZA**

Za **zabytek nieruchomy** uznaje się nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości spełniające kryteria zabytku. Zabytkiem nieruchomym może być krajobraz kulturowy, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne lub działalność wybitnych osobistości bądź instytucji.

ZABYTEK NIERUCHOMY

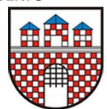
Projekt „PRAKTYKA CZYNI MISTRZA!” jest realizowany od 1.04.2011 do 30.12.2014 roku i współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, Konkursu Ministerstwa Edukacji Narodowej nr 6/3.3.2/POKL/2009.

LIDER PROJEKTU
**Śląska Wyższa Szkoła Zarządzania
im. gen. Józefa Piłsudskiego
w Katowicach**

PARTNER PROJEKTU

GMINA ŻARKI

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PRAKTYKA
CZYNI
MISTRZA

Za **zabytki ruchome** uznaje się rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych spełniające kryteria zabytku. Zabytkiem ruchomym mogą być dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje, numizmaty oraz pamiątki historyczne, wytwory techniki, materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne a także przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

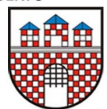
ZABYTEK RUCHOMY

LIDER PROJEKTU
Śląska Wyższa Szkoła Zarządzania
im. gen. Józefa Bema
w Katowicach

PARTNER PROJEKTU

GMINA ŻARKI

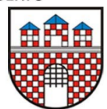

ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE

Zabytki archeologiczne według Ustawy dzielą się na nieruchome i ruchome. Nieruchome zabytki archeologiczne, czyli stanowiska archeologiczne to powierzchniowe, podziemne lub podwodne pozostałości egzystencji i działalności człowieka, złożone z nawarstwień kulturowych, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Przykładami nieruchomych stanowisk archeologicznych mogą być pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany itd.

Drugą grupę zabytków archeologicznych stanowią przedmioty będące wytworem działalności człowieka, spełniające kryterium zabytku, które były składową stanowiska archeologicznego. Ruchomymi zabytkami archeologicznymi mogą być pradziejowa broń i biżuteria a także relikty naczyń i narzędzi. Ustawowej ochronie podlegają, bez względu na stan zachowania, wszystkie zabytki. Ochronie mogą podlegać również nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Język polski jako dziedzictwo narodowe

Genealogia Języka Polskiego

Język Polski wyodrębnił się z języka praindoeuropejskiego, który w IV tysiącleciu p.n.e zaczął się różnicować na dialekty. Z nich rozwinęły się osobne języki, w tym grupa prasłowiańska, którym posługiwali się plemiona mieszkające w dorzeczu Odry i Wisły. Na skutek ekspansji terytorialnej Słowian rozpoczętej w V w. n.e nastąpił podział na trzy zespoły dialektów: zachodnio,- wschodnio i południowosłowiański.

Kształtowanie się państwowości a rozwój języka

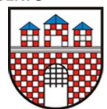
Dwa główne czynniki zadecydowały o powstaniu języka polskiego, w 966 roku wraz z przyjęciem chrześcijaństwa państwo polskie zaistniało w Europie, wytyczone granice wyznaczające określone terytorium było czynnikiem decydującym o wyodrębnieniu się języka polskiego z pośród bliskich sobie dialektów słowiańskich. Przyjęcie nazwy Polska (od Polan) i stąd określenie języka jako polski, miało to miejsce w X i XI w. n.e. w „Życiorysie Św. Wojciecha”.

LIDER PROJEKTU
Śląska Wyższa Szkoła Zarządzania
im. gen. Józefa Bema
w Katowicach

PARTNER PROJEKTU

GMINA ŻARKI

FAZY ROZWOJU

Fazy rozwoju języka polskiego

Doba staropolska – od około połowy XII wieku do przełomu XV i XVI wieku. XII wiek w Polsce to początek epoki piśmiennej, w której powstał najważniejszy zabytek języka polskiego. Dobę tę rozpoczyna rok 1136 gdzie miało miejsce powstanie „Bulli gnieźnińskiej” - zabytek zawierający ponad 400 polskich nazw osobowych i miejscowych. W XII wieku powstała również „Bogurodzica”, arcydzieło polskiej poezji religijnej pełniące funkcję hymnu rycerskiego.

Doba średniopolska – od początku XVI wieku do ósmego dziesięciolecia XVIII wieku. Dalszy rozwój języka polskiego umożliwiło przejście alfabetu łacińskiego i jego adaptację do naszego systemu fonologicznego poprzez zastosowanie: dwuznaków, znaków diakrytycznych (ą, ę) i zmiękczenie (ś, ć, dź). Mistrzem języka polskiego okazał się Mikołaj Rej, który udowodnił „Iż polacy, nie gęsi, iż swój język mają”.

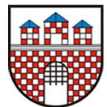
Wielkie zasługi dla czystości i rozwoju języka polskiego oddali zwłaszcza wielcy reformatorzy epoki oświecenia: G. Piramowicz, F. Dmochowski, H. Kołłątaj, S. Słazic, którzy utworzyli Komisję Edukacji Narodowej, Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych i Towarzystwo Przyjaciół Nauk.

LIDER PROJEKTU
Śląska Wyższa Szkoła Zarządzania
im. gen. Jerzego Ziętka
w Katowicach

PARTNER PROJEKTU

GMINA ŻARKI

DOBA NOWOPOLSKA

Doba nowopolska – Od ósmego dziesięciolecia XVIII wieku do roku 1939. W tej fazie następuje stabilizacja systemu języka polskiego. Związane było to z rozpowszechnieniem szkolnictwa i czytelnictwa oraz rozwojem warstw inteligencji. Najważniejszą zmianą był zanik samogłosek pochylonych á, é, ó. Zwiększa się zasób słownictwa poprzez powstanie hedogizmów, dla nazwania nowych zjawisk i przedmiotów. Rozwija się słownictwo specjalistyczne zwłaszcza techniczne, związane z rozwojem cywilizacji. Wypierane są archaizmy czyli wyrazy przestarzałe z doby staropolskiej np:(Pawęż- tarcza do osłony). Był to okres zaborów, powstań i wojen zagrażających czystości języka i wielkim dziełom powstałym w epokach wcześniejszych. Dzięki działalności braci Załuskich , utworzeniu Biblioteki Narodowej przez rodzinę magnacką Ossolińskich oraz dzięki wznowieniach druku zabytków piśmiennictwa nasz język przetrwał te trudne czasy i zachowały się najwybitniejsze polskie dzieła.

Największe dzieła początku XX wieku to powieści nagrodzone Nagrodą Nobla

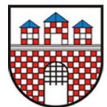
Qvo Vadis H. Sienkiewicza, Chłopi W. Reymonta

LIDER PROJEKTU
Śląska Wyższa Szkoła Zarządzania
im. gen. Jerzego Ziętki
w Katowicach

PARTNER PROJEKTU

GMINA ŻARKI

CZASY WSPÓŁCZESNE

Czasy współczesne

Dzisiejsza polszczyzna to język ogólny występujący w dwu odmianach: języka potocznego mówionego i języka literackiego pisanego. Obie odmiany mają charakter ogólnonarodowy wynikający z masowości ich użytkowników. Jest on wynikiem długiego rozwoju historycznego i wzajemnego oddziaływania na siebie tych dwu odmian. Dziełami najwybitniejszymi końca XX wieku są poezje W. Szymborskiej i Cz. Miłosza nagrodzonych Literacką Nagrodą Nobla.

LIDER PROJEKTU
Śląska Wyższa Szkoła Zarządzania
im. gen. Józefa Bema
w Katowicach

PARTNER PROJEKTU

GMINA ŻARKI

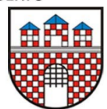

ARCHAIZMY

Przykładowe archaizmy:

- waćpan - dawny zwrot grzecznościowy (skrót od "waszmość pan")
- powąta - sufit, pułap
- mospan - dawny zwrot grzecznościowy (odpowiada dzisiejszemu "pan")
- powiastka - opowiadanie
- inszy - inni
- gniaździe - gnieździe
- mię - mnie
- obyczajmi - obyczajami
- azali - podobno, może lub (drugie znaczenie) czy, np. "Azali ona poszła dobrą drogą?"
- gwoli - przyimek tworzący z rzeczownikami wyrażenia oznaczające: "ze względu na coś", "z powodu czegoś", "względem czegoś" (np.: Zjechali się do Warszawy gwoli zawarcia przymierza. Dodać coś gwoli ścisłości.)

Kradzież dóbr kulturowych w Polsce

Trudno byłoby wskazać w Europie państwo, które na przestrzeni swych dziejów, z racji położenia geograficznego i wynikających z niego wydarzeń historycznych, straciło tak wielką część swego dziedzictwa kulturowego, jak Polska. Niestety, tych największych strat dokonywanych od czasu najazdu szwedzkiego, poprzez lata zaborów, obie wojny światowe, a przede wszystkim tą ostatnią nie byliśmy, nie jesteśmy i już nie będziemy w stanie odrobić. Problem rabunku dóbr kultury na terenie Polski w ujęciu ogólnym nie był nigdy dotąd przedmiotem odrębnego opracowania. Taki stan rzeczy wynika w dużej mierze z braku wielu podstawowych materiałów źródłowych. Niestety, duża część z nich została unicestwiona w czasie II wojny światowej. Stąd i nasza obecna wiedza o startach wojennych jest dość fragmentaryczna.

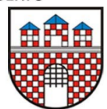
Jednak żaden konflikt zbrojny w historii polski, nie spowodował tak ogromnych zniszczeń i strat w dziedzinie kultury, jak II wojna światowa. Nawet ich oszacowanie jest niezwykle trudne. Złożył się na to z jednej strony brak pełnych materiałów archiwalnych, z drugiej wyrwykowe, pochodzące z różnych lat dane, w oparciu o które tworzono powojenne rejestry i zestawienia strat. Nie można zapominać, że znaczna część dokumentacji np. muzealnej (księgi inwentarzowe, spisy) została wywieziona lub świadomie zniszczona przez okupanta niemieckiego lub wojska radzieckie. W takich przypadkach pełne odtworzenie przedwojennych zasobów wielu czołowych zbiorów i kolekcji jest dziś prawie niemożliwe. Jak zatem w takiej sytuacji podać wielkość strat? Wydaje się, że i wielokrotnie cytowana liczba 516 tysięcy pojedynczych utraconych dzieł sztuki, choć oparta na źródłach archiwalnych, powinna zostać co najmniej podwojona, jeśli nie potrojona.

LIDER PROJEKTU
Śląska Wyższa Szkoła Zarządzania
im. gen. Jerzego Ziętka
w Katowicach

PARTNER PROJEKTU

GMINA ŻARKI

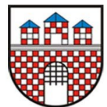

REWINDYKACJA

Prowadzona po zakończeniu wojny akcja rewindykacyjna umożliwiła odzyskanie wielu obiektów, jednak straty pozostały ogromne. Do dziś w muzeum Narodowym w Warszawie brakuje ponad 5000 dzieł, ponad 1000 w Muzeum Narodowym w Krakowie. Także ogromne są straty pałacu w Wilanowie - 328 dzieł sztuki, pałacu Zamoyskich w Warszawie - 245 obiektów. Inwentarze warszawskiego Muzeum Wojska wykazują wciąż brak ponad 8000 przedmiotów. Dwie najbardziej znane polskie kolekcje, obie stworzone przez przedstawicielki rodziny Czartoryskich: w Puławach przez Izabelę z Flemingów Czartoryską i w Gołuchowie przez Izabelę z Czartoryskich Działyńską poniosły bardzo dotkliwe straty. Z pierwszej, przeniesionej później do Krakowa, zaginęły dzieła sztuki o ogromnej wartości artystycznej, z Portretem młodzieńca pędzla Rafaela Santi na czele (do dziś lista strat Muzeum Książąt Czartoryskich obejmuje 562 obiekty). Z drugiej Niemcy zrabowali wspaniałe średniowieczne emalie, obrazy, gobeliny, sztukę starożytną, w tym słynne wazy gołuchowskie. Aktualny wykaz strat dla tej kolekcji to 110 bardzo cennych obiektów. Ponadto Państwowe Zbiory Sztuki na Wawelu wciąż poszukują 343 dzieła, a Muzeum Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego 399.

W wyniku akcji rejestracyjnej podjętej na nowo na początku lat 90-tych, Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Polskiego Dziedzictwa Kulturalnego za Granicą zanotowało ponad 60.000 braków w dziedzinie dzieł sztuki. Nie oznacza to, że tyle obiektów straciliśmy, ale że tylko tyle udało się dziś bliżej określić.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

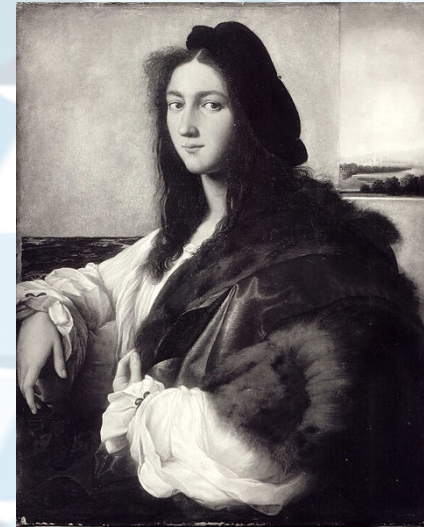
PRAKTYKA
CZYNI
MISTRZA

SKRADZIONE ZBIORY

Rafael, *Portret młodzieńca*, zrabowany w
1940 z Muzeum Czartoryskich w Krakowie

Warszawa, grabież zbiorów „Zachęty”, 1944

LIDER PROJEKTU
Śląska Wyższa Szkoła Zarządzania
im. gen. Józefa Bema
w Katowicach

PARTNER PROJEKTU

GMINA ŻARKI

